

Інформаційна агресія та її вплив на культуру*

*Микола Сенченко,
директор Книжкової
палати України,
професор*

Формування споживацької свідомості*

Сьогодні стараннями ліберальної пропаганди формується гидливе, недовірливе і навіть боязке ставлення до аскетичної, альтруїстської і готової до пожертви свідомості. Саме в цьому типі свідомості неоліберали вбачають соціокультурну й соціально-психологічну базу державності й мілітаризму. Заберіть цю базу — й держава впаде, позбавлена людської підтримки. Щодо споживацько-гедоністичної свідомості, то ліберальна пропаганда вбачає в ній латентно закладену програму "раціоналізації". Тобто "раціональним" є все те, що не вимагає пожертви, не наділене рисами соціального натхнення й моральної схвильованості.

Тривалий час у США в рамках емпіричної соціології проводилися дослідження споживацької свідомості в різних вимірах. Було встановлено, що такою свідомістю дуже легко маніпулювати. Згадаймо примітивну рекламу, якою "годують" нас навчені за океаном "майстри" реклами. Особливістю споживацької свідомості є й те, що вона — найбільш ревнива і заздрісна. Людина з такою свідомістю, "економічна людина", не може спати спокійно, коли сусід чи колега має автомобіль престижнішої марки, ніж вона. Однак найхарактерніша риса споживацької свідомості — нестримне прагнення до порушення легальних норм поведінки.

Фахівці відзначають дивний збіг структури цінностей злочинців зі структурою цінностей людей із типовими споживацькими нахилами. Людина нової індивідуалістської формації має агресивно-мілітаристські риси, пов'язані з основами людини-споживача як суто тілесної зі згаслою духовністю. Це не індивідуалізм людини як перебування наодинці з Богом, з вищою ціннісною інстанцією, а індивідуалізм наодинці зі споживацькими речами. Споживацькі цікаві речі не бувають нічийними. І якщо така "економічна людина" має намір одержати певну річ, вона повинна звести рахунок з іншою людиною, яка заволоділа цією річчю раніше.

Якщо споживацькі речі свідомо вироблені на продаж, то з ними все ясно, тут немає особливих проблем. Однак є речі не вироблені, а такі, які сьогодні мають особливу споживацьку цінність, наприклад, родюча українська земля чи сировина, енергоносії. Як бути в такому разі?

Ці речі мають традиційних власників (йдеться про корінні народи і країни, які одержали їх у спадок волею істо-

ричної долі). Звісно, що споживацька свідомість Заходу, яка має потребу в залученні цих речей в обіг, не може терпіти такого статусу, коли речі не бажають "полишати" своїх власників. Проповідники ліберальних ринкових реформ, яким "немає альтернативи", не можуть терпіти такого стану, коли є щось таке, чого не можна купити. Тому все треба виставити на продаж, навіть якщо це суперечить здоровому глузду.

Особливістю сучасного споживацького соціуму і здійснюваних ним реформ є прагнення знищити дуальну структуру світу, в якому існують дві сфери: сфера обміну чи продажу і сфера найціннішого, що не має грошового виміру. Особливо це стосується людських відносин. Ось що пише з цього приводу О. Панарін: "У мікросвіті людей це передусім сім'я: стосунки подружжя, стосунки батьків і дітей тощо. Ця сфера миттєво втрапить свою екзистенціальну справжність і соціальну ефективність, якщо почне підпорядковуватись логіці товарно-грошових, розрахункових відносин. Такі речі, як кохання, турбота, підтримка та інші гарантії існування, які в принципі не формуються й не вимірюються законами ринку, відразу зникнуть, а з ними — і людина як особистість. Навіть найвідчайдушніші ринковики не намагаються піддати сумніву позаринковий статус сімейного мікросвіту"¹.

Я пригадую, як мене вразила розмова з покійним нині американцем українського походження Богданом Ясинським, якого я дуже поважав за його добре ставлення до рідної землі й українців. Йшлося про його дітей. Він сказав, що позичив сину гроші на придбання автомобіля. Я довго не міг збагнути такої, на його думку, простої речі: як можна позичати своїй дитині гроші? Це яскравий приклад того, наскільки ментальність західного світу відрізняється від нашої.

Проте в житті сучасної України ми можемо спостерігати дещо іншу ситуацію, коли, оформлюючи шлюб, молоде подружжя укладає контракт, який визначає майнові відносини у разі його розірвання тощо. Нас сьогодні вчать, що кохання — це задоволення фізіологічних потреб. Не випадково газети на зразок "Бульвару" чи "Столички" під коханням розуміють саме це.

Нова неоліберальна філософія наполегливо намагається змінити нашу свідомість, витісняючи з неї такі сакральні поняття, як "рідна земля", "рідна природа", "Батьківщина". Тільки сформувавши новий тип особистості — "кочівника", для якого батьківщина там, де більше платять, а ставлення до святих рідної землі нейтральне, можна уречевити їх шляхом відокремлення прихованого в них духовного, культурного змісту і виставити на ринок, де вони мають змінити своїх власників.

Спостережливі громадяни України дедалі частіше бачать намагання "невидимої руки" узаконити захоплення території України. Ми багато чули й спостерігали за потугами довести той факт, що українці не є корінною нацією. Велася мова про те, що спочатку нашу землю населяли семітські народи, відтак, що Київ будували хозари і тут було хозарське царство тощо. Однак українські вчені і приватні колекціонери довели, що ми не випадкові люди на цій землі. Мабуть, тому й замовчуються праці Юрія Шилова, Валентина Даниленка, Бориса Рибаківа, Анатолія Кифішина, а також приватна колекція "Платар" Миколи Платонова і Сергія Тарути, в яких вони з вичерпною точністю доводять, що на нашій землі сформувалися прадавні цивілізація, державність і пи-

* Продовження. Початок див.: Вісн. Кн. палати. — 2009. — № 12. — С. 3—7; 2010. — № 1. — С. 3—6; № 2. — С. 3—5; № 3. — С. 3—5; № 4. — С. 3—6; № 5. — С. 3—5.

¹ Панарин А. С. Стратегическая нестабильность в XXI веке / А. С. Панарин. — М.: Алгоритм. — 2003. — С. 158.

семність. Наші пращури — українці — мали тут державу Аратту, трипільську культуру, протошумерську писемність. Тож саме ми — українці — і є корінною нацією на цій землі.

Дещо про толерантність

Отже, ми сьогодні бачимо всесвітню спробу перекручення соціально-історичної перспективи. Уже не бідні, як це було на початку ХХ ст., а багаті хочуть здобути на землі владу, яка б узаконила їх незаконне існування, переглянула всі вікові, соціально-правові, політичні та моральні установки, зректися яких вони не можуть, оскільки ці установки не дають їм змоги легітимізувати їхнє незаконно отримане багатство. Тому не випадково ключовим словом нової неоліберальної ідеології вони зробили слово "толерантність". Будьте толерантними до того, що завжди і всім здавалося соціальною патологією: до збагачення шляхом лихварства, коли значна частина багатств окремих країн пов'язана з лихварським позичковим відсотком з країн-боржників; до фінансово-валютних спекуляцій з виведенням капіталів з-під національного контролю та оподаткування; до інвестицій у кримінальний бізнес наркоторгівлі; до торгівлі "живим" товаром (жінками і дітьми чи донорськими органами людей). Щоб суспільство проковтнуло всі ці види асоціального бізнесу, що загрожує йому швидким і повним виродженням, потрібна справді безмежна толерантність. Саме тут і є коріння тієї особливої культурної інверсії, контркультурного нігілізму, на якій так багаті нові модернізатори-реформатори, так звана нова еліта.

Безмежна толерантність вимагає необмежених руйнацій попередньої традиційної моралі, яку оголосили консервативною, авторитарно-заборонною, репресивною, яка не дає змоги людині розкрити свої соціал-дарвіністські нахили. Тільки зруйнувавши "до основанья" попередні міцні моральні й культурні традиції, можна сподіватися на нову безмежну толерантність до всього неприйняттого, так званого модернового. Тож за правами сексуальних меншин, демонстрацією збочень на театральних і політичних сценах, публічним смакуванням різноманітних патологій, літературними преміями, що присуджуються популяризаторам "заборонених тем", приховується соціальне замовлення носіїв нових, нелегітимних форм збагачення, які прагнуть не лише морально обеззброїти все суспільство, а й пов'язати його круговою порукою "тих, хто переступив".

У статті про новий світовий порядок, надрукованій у журналі SCP у 1991 р., Тел Брук наводить цитату директора Всесвітньої організації охорони здоров'я Брока Чизольма, який дійшов висновку: "Для того, щоб добитися встановлення єдиного уряду над усім світом, необхідно вбити в людині індивідуальність, змусити її перестати бути лояльною до сімейних традицій, національного патріотизму і релігійних обов'язків"².

Постає запитання: а що буде, коли вся ця програма культурної інверсії та перевиховання у безмежно толерантну, а насправді таку, що потурає злу і збоченням, особистість не буде реалізована? Така ситуація виникала і під час Французької революції, і у процесі більшовицького виховання "нової людини". Тоді до м'яких технологій перевиховання долучалися гільотина і розстріл...

Чи не спрацює в недалекому майбутньому ця ж діалектика? Чи не мають десь у запасниках адепти "безмежної толерантності" ще одну альтернативу для "впертих фундаменталістів" консервативної, традиційної моралі? Чи не шукають вони свого земного царя-месію, який за допомогою насильства прискорить встановлення нового світового порядку? І цього царя-месію теж не задовольнить правова держава і вирішення питань у рамках існуючих законів, і він захоче розв'язувати всі проблеми на користь обраних і ненавидітиме необраних і консервативних?

Але якщо ви не хочете встановлення нового світового порядку, якщо вас влаштовує існуючий стан речей? І тут

нам відкривається нова специфічна риса сучасної українофобії, що проявляється як найточніший соціал-дарвіністський расизм, який відносить не лише український народ, а й усю периферійну більшість людства до розряду ізгоїв, яким заборонено вхід у нове постіндустріальне майбутнє. Український і російський народи стали найпершою мішенню активістів нового переділу світу.

Сьогодні найприхованішою від українського народу і світової громади темою якраз і є тема геноциду. Якщо темі світової змови віднесено до заборонених, то темі геноциду тим паче. Але є народ, якому дозволено порушувати ці теми, — євреї. Євреям дозволено говорити про геноцид євреїв, про голокост як про щось таке, що свідчить про постійну вину більшості населення нашої землі стосовно єврейської меншості. Однак сьогодні потрібно вести мову в контексті геноциду про вину "нової" меншості перед "старою" більшістю. Сьогодні Україна поділена (чи майже поділена) на два класи: клас бідних і клас багатих або навіть супербагатих. Відбувається небувалий геноцид корінного населення країни, більшість якого перебуває за межею бідності і вимирає швидкими темпами. Проте цей контекст не може бути визнаний ліберальними конструкторами нового світового порядку.

Інша річ — єврейська тема голокосту. В чому його феномен? Ось як відповідає на це запитання наш земляк, відомий російський політолог Олександр Панарін: "Призначення її (теми голокосту. — М. С.) сьогодні полягає в тому, щоб затаврувати традиційно орієнтовану більшість, створити презумпцію її вини. Єврейський голокост постає в новій ліберальній свідомості вже не як звинувачення фашистського режиму й відповідних угруповань, що при владі, а як звинувачення "темної національної більшості". Якщо її не роззброїти, не позбавити підґрунтя у вигляді національної державності, міцної національної економіки і боєздатної армії, то майбутні голокості стануть можливими і навіть неминучими, оскільки хвороба агресивного традиціоналізму вже визнана такою, що не піддається лікуванню м'якими засобами просвітництва. Її можна вилікувати тільки жорсткими засобами ізоляції потенційних злочинців, тобто народів, які перебувають під підозрою, і їхнім насильницьким тотальним роззброєнням"³.

Якщо ми не сприймемо ці полемічні міркування серйозно, ми не сприймемо серйозно й нову реальність — громадянську війну, яку веде новий неоліберальний істеблішмент з більшою частиною нашого народу. І тут важливим є розуміння того, чому така увага приділялася голокосту, особливо в Україні.

Звернемося знову до Олександра Панаріна. Він пише: "Тема голокосту — лакмусовий папірець нової ліберальної свідомості, за допомогою якого розпізнають своїх у громадянській війні, що ведеться. Ті, для кого голокост — головна реальність найновішої історії, здатні вести громадянську війну з "традиціоналістською більшістю", тобто вони є "своїми" для нової влади глобалістів; ті ж, хто виявляє "злочинну байдужість" до цієї теми, мають бути віднесені до тих, що підлягають інтернуванню. Голокост, таким чином, стає новою ідеологією класової непримиренності щодо традиціоналістської більшості. Коли б не було голокосту, традиціоналізм так і залишився б у віданні не ідеології, а соціології, не теорії нещадної боротьби й нещадного викорчовування, а теорії модернізації. Єврейській меншості вдалося вдруге впродовж ХХ ст. перетворити теорію модернізації на ідеологію нещадного класового геноциду"⁴.

На початку минулого століття євреї надали трухлявому соціал-демократичному еволюціонізму катастрофічних рис остаточного вирішення класового питання, пов'язаного з фізичним знищенням "реакційних станів". На межі ХХ—ХХІ ст. їм знову вдалося наділити соціальний еволюціонізм

² Сенченко М. І. "Культурна революція" в Україні, або Управління деградацією / М. І. Сенченко. — К.: МАУП, 2004. — С. 128.

³ Панарин А. С. Стратегическая нестабильность в XXI веке / А. С. Панарин. — М.: Алгоритм. — 2003. — С. 367.

⁴ Там само.

і модернізацію демонічними рисами нещадної класової чистки, мета якої — звільнення нового світу від баласту людей-традиціоналістів, провина яких уявляється досить значною і яких чекає доля "ухильників". Такий нещадний вирок нових комісарів глобалізму.

"Процес триває, — пише Юрій Шилов. — Слов'яни вже давно змирилися зі своїм місцем у хвості європейських народів; протести окремі, безсистемні, не результативні. Впродовж XX ст. слов'яни перетворилися на голодних "собак на сні" на своїй багатющій землі. Тепер залишилися тільки зігнати їх або, у кращому разі, частину з них, перетворити на сторожових псів своєї ж вимираючої маси. Україні, крім того, уготована доля "другої обітованої землі", над якою починає розгортатися "палестинський шлях розвитку"...

Рабин Ізраель Айхер в одному зі своїх інтерв'ю сказав: "Нехай сіоністи не вчать мене любові до Ерец-Ізраелю. Я — шосте покоління в Єрусалимі, тут кожен камінь наш, ми справжні діти Сіону, сіоністи — прибульці". Тому всім "кочівникам", які хочуть мати два паспорти, які паплюжать нашу культуру, наших героїв, наших учених, які рекламують на сторінках своїх газет секс, розпусту, "голубизну", варто сказати: нехай сіоністи й "кочівники" не вчать нас любові до України. Ми — споконвіку на цій святій землі, тут кожен камінь наш, ми справжні діти України, сіоністи — прибульці, "кочівники" — також.

Чому ж мовчить українська "еліта"?

Капіталізм, як відомо з марксистської літератури, буває двох видів: номенклатурно-олігархічний, що базується на економічному монополізмі великих власників, і масовий народний капіталізм, основою якого є малі й середні приватні фірми. Водночас марксистська політекономія вважає, що в економіці капіталізму діють закони концентрації та централізації капіталу, які призводять до відмирання малого і середнього підприємництва, що матиме наслідком історичне зникнення середнього класу.

Ці стереотипи перейшли з голів марксистських теоретиків компартійної номенклатури в голови теоретиків ліберальних реформ, що й стало теоретичним тлом для розроблення програми номенклатурної приватизації державної власності. Тим більше, що голови одні й ті самі. Ця теорія була вигідна номенклатурним приватизаторам тому, що, незважаючи на сумнівність приватизації за вимірами соціальної справедливості і за критеріями самої демократії, логіка економічних законів щодо "вирішальних переваг" великої власності диктувала реформаторам свої невимовні умови. Проте ця теоретична і доктринальна пастка була далеко не головним вибором реформаторів. Значно вагомішим чинником був політичний розклад сил. На той час українська партійна і кадебістська номенклатура, відчуваючи системну кризу свого режиму, була готова обміняти його на інший за умови, що новим панівним класом і класом-власником знову ж таки буде вона. Отже, номенклатурна приватизація стала справжнім викликом соціальній та історичній справедливості, а обеззброєна більшість населення не мала сил на переможну революцію знизу.

При цьому потрібно врахувати ще один, можливо, найважливіший чинник: потужний зовнішній тиск. Ось що пише про це Олександр Панарін: "Як відомо, на столі в Єльцина наприкінці 1991 року лежало кілька проектів приватизації. Були й такі, що наближалися до незрівнянно більш національно і соціально коректних зразків приватизації в Польщі, Чехії та інших постсоціалістичних країнах Східної Європи. Проект Є. Гайдара був найбільш грубо узурпаторським, що передбачав відсторонення більшості населення від реального поділу державної власності і мав здійснюватись у такій послідовності: спочатку — "відпускання цін", яке повністю знецінило багаторічні заощадження населення, а відтак — приватизація, причому за закритими "партійними" списками, без "профанної більшості". Незважаючи на воляючи антидемократичність, проект Є. Гайдара підтримала

американська сторона, яка пообіцяла негайно виділити кредит у 38 млрд дол. у разі його прийняття. За свідченнями очевидців, американський тиск відіграв вирішальну роль у тому, що Єльцин обрав саме цей проект"⁵.

Питання, чому такою була поведінка американців, потребує ретельного дослідження. Сьогодні зрозуміло: кінцевою геополітичною метою США було не руйнування СРСР і країн соціалістичного табору в Східній Європі, як здавалося на початку цих процесів. Руйнації, запрограмовані американцями, започаткували побудову нового світового порядку, що матиме наслідком поділ людства на меншість, яка має право на прогрес і розвиток, і більшість, приречену на керовану соціальну деградацію, депопуляцію і витіснення зі своїх територій. Руйнування економіки, згорання виробництва і закриття заводів — все це пов'язане зі знеціненням населення, порівняно з цінністю стратегічно важливих територій, на яких воно проживає. На цих територіях не повинно бути населення, здатного виступати як самостійний і ефективний суб'єкт господарювання. Тому головна мета "демократичних реформ, яким немає альтернативи" — по-перше, різке фізичне скорочення населення на територіях, що стали об'єктами стратегічної експансії; по-друге, різке зниження людського статусу цього населення — його фактична деградація і моральна дискредитація.

"Імперативні рекомендації МВФ, — пише Олександр Панарін, — невиконання яких карастеся не тільки відмовою у кредитах, а й міжнародною обструкцією з боку нових інститутів глобалізму в цілому — це програма керованої соціальної деградації і руйнування "людського чинника" цивілізації. Перед "реформаторами" постала дилема: або відкинути іноземну програму керованої соціальної деградації, піти на ризик відлучення від глобального співтовариства, або прийняти її до виконання. Але прийняття цієї програми вимагало такого перевороту у свідомості, який досі ще ніким по-справжньому не описаний"⁶.

Аналізуючи процеси, що відбуваються в Україні, поведінку неолібералів, які захопили більшість засобів масової інформації і здійснюють політику дебілізації населення, щорічне зменшення чисельності українського народу майже на півмільйона, руйнування промисловості й агропромислового комплексу, можна зробити висновок, що українська політична гондлярсько-лихварська еліта прийняла правила гри США. Для цього були всі передумови.

Щоб піддати власне населення керованій деградації, потрібен попередній антропологічний переворот, інший погляд на український народ. Пограбування населення під час номенклатурної приватизації можна якось зрозуміти: спрацьовував чинник збагачення. Але для того, щоб приступити до планового прискореного скорочення свого народу, позбавивши його нормальних умов і гарантій людського існування, необхідне обґрунтування у формі нового наукового расизму. Без наділення українського народу рисами расової неповноцінності неможливо було б робити з ним те, що тепер роблять. А такими рисами можна наділити тільки за умови знищення будь-яких свідчень його високої людської інтелектуальної та моральної гідності.

Так розпочалася дискредитація української національної культури, з одного боку, і відлучення "думаючого посучасному" населення від культурної спадщини — з іншого. Сталося так, що без ідеологічно обґрунтованої ненависті до національної культурної спадщини не можна було зайняти "послідовну позицію" у справі реалізації планів глобалізації щодо України. А без такої готовності "еліта", яка встигла не на жарт проштрафитися перед своєю країною, не могла розраховувати на зовнішню компенсаційну підтримку.

Розпочалося нищення власної кіноіндустрії, переписування історії України, робилися спроби відкинути історичне

⁵ Панарин А. С. Стратегическая нестабильность в XXI веке / А. С. Панарин. — М.: Алгоритм, 2003. — С. 187.

⁶ Там само. — С. 187, 188.

минуле і почати історію від серпня 1991 р., коли було проголошено Незалежність. Закривалися бібліотеки, не фінансувалися їхнє комплектування новими книгами та періодичними виданнями, оплата праці бібліотекарів. Навіщо читати і розвиватися населенню, яке підлягає знищенню і перетворенню на рабів?

У повсякденному житті ми спостерігаємо парадоксальну ситуацію: еліти різних країн конвергуються, змішуються, їхні інтереси переплітаються. І навіть коли держави перебувають у стані війни, їхнє вище політичне керівництво або його частина, як і раніше, зберігає тісні зв'язки з політичною елітою противника. Зв'язки можуть здійснюватися через політичні й фінансові структури, масонські ордени й різні утаємнічені організації. І в цих структурах може бути вирішене питання, кому бути сьогодні переможцем, а кому переможеним. Така нівельована "єдність" еліт — головне досягнення наднаціонального США за останні 20 років.

Чому так відбувається? Замислімося над простими очевидними фактами. Де, в яких країнах розміщено сьогодні рахунки найбільших українських сировинних фірм і промислових компаній? У чийх банках і в якій валюті тримають українські олігархи свої гроші? Де розташовано будинки, вілли, замки наших мільйонерів? Де живуть їхні родини й навчаються їхні діти?

І неже після відповіді на ці запитання хтось може стверджувати, що за будь-якого серйозного загострення відносин між США і Україною всі "нові українці" кинуться на захист "незалежної" України? Наївність такого твердження очевидна навіть для дитини.

Тільки-но США накинуть фінансовий зашморг на олігархів, що сидять на шиї українського народу, тільки-но виникне загроза арешту їхніх рахунків, вилучення власності, всі "наші" мільйонери й мільярди стануть найвірнішою і найвідданішою "п'ятою колоною" істеблішменту США. І виконуватимуть усі вказівки Вашингтона, з беззаперечною найманця боротимуться за його перемогу, а отже, за повернення свого впливу і нажитого "непосильною працею" багатства.

Уже сьогодні коридорами Верховної Ради та Адміністрації Президента ходять майбутні "бургомістри" і "старости". Всіх їх вже перелічено й призначено. Вони вже пройшли стажування і навчання у США. З ними вже працюють, і їх готують до майбутньої "відповідальної ролі". Ніхто не буде забутий...

Уже розписано й сформовано новий окупаційний уряд. Визначено усіх ключових міністрів з аборигенів — торговельно-лихварської і компрадорської еліти та гауляйтерів із метрополії, різних консультантів і фахівців з питань України, колишніх президентських радників. Із урочистим вступом на посаду першого в історії України Головного рабина України — відомого брессельського рабина Азріеля Хайкіна — сформовано й малий Синедріон.

Політичний урок війни в Іраку такий: якщо збройні сили США стоять біля ваших кордонів, то це означає, що їх на вашій території уже чекає могутня "п'ята колона" і в спину на найхоробрішим солдатам готуються загнати ніж зради.

(Далі буде)

ВИДАВНИЧА СПРАВА

УДК 070

Історична генеза та соціально-інформаційне функціонування корпоративної преси

*Дмитро Олтаржевський,
асистент кафедри реклами
та зв'язків із громадськістю
Інституту журналістики
Київського національного
університету ім. Т. Шевченка,
кандидат філологічних наук*

Розглядаються історія, сутність і соціокомунікативна специфіка вітчизняних корпоративних мас-медіа, а також їхнє місце в сучасному інформаційному суспільстві.

Ключові слова: корпоративна преса, корпоративні медіа, корпоративні видання, засоби масової інформації, інформаційне суспільство.

The history, essence and social-communicative specific nature of Ukrainian corporate media, as well as its place in contemporary information society are considered.

Keywords: corporate press, corporate media, corporate publishing, mass media, information society.

За інформацією Асоціації корпоративних медіа України, що прозвучала під час Бізнес-форуму "Тренди 2010 в маркетингу, менеджменту, медіа" (Київ, 6 листопада 2009 р.), власну фірмову пресу у нашій державі сьогодні мають близько 350 компаній, а сукупний річний бюджет таких видань у 2009 р. становив майже 20 млн доларів. Причому через економічну кризу цей фінансовий показник скоротився більш ніж у п'ять разів, порівняно з 2008 р. Отож можна прогнозувати, що після виходу економіки зі скрути відновляться й інвестиції у внутрішньофірмову пресу, а кількість і наклади цих часописів дедалі зростатимуть. До таких оптимістичних припущень, зокрема, підштовхують світові тенденції. Як зазначає М. Диканова, "нині в Європі сумарний разовий тираж корпоративних журналів і газет переважає наклад звичайних ЗМІ. Грошовий обіг ринку корпоративної преси Європи перевищує п'ять млрд євро" [1]. Ще одна дослідниця А. Гудкова у своїй роботі наводить такі дані American Business Media (ABM): "...у 2008 р. зростання виручки медіаконпаній і незалежних видавництв корпоративної преси становило щонайменше 18—22%, у порівнянні з 2007 р. ... Нові корпоративні видання з'являються набагато частіше традиційних друкованих ЗМІ, і в багатьох країнах уже складають великий сегмент преси. Так, у Великобританії третина всіх ЗМІ — корпоративні. У середньому по Європі сукупний разовий наклад корпоративних видань сьогодні становить понад 456 млн прим." [2, с. 222].

І все ж таки, попри надбаний суттєвий практичний досвід і популярність внутрішньофірмової преси як знаряддя корпоративних комунікацій та public relations, відзначимо